

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto Din 90—
za pol leta Din 45—

V upravi stane mesečno Din 7—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kottarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
— upravnništva št. 328 —

CENE PO POŠTI:

za četrt leta Din 22:50
za en mesec Din 7:50

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane 50 p

Ko prihajajo kralji...

Pretekle tedne je Primorska stala pod vtisom obiska italijanske kraljeve dvojice. V naših časopisih je bilo brati veliko začudenje nad postopanjem tržaških slovenskih voditeljev ob tej priliki. Nismo si mogli misliti, da bi svobodoumno in samozavestno goriško slovensko ljudstvo postalo tako lakajsko, kakor je poročala »Edinost«. In res! »Goriška Straža«, glasilo kmetko-delavskih zvez, prinaša 31. maja naslednji članek, ki dobro označuje mišljenje delovnega slovenskega ljudstva:

»Med najbolj zanimive dogodke političnega življenja spadajo prihodi kraljev in cesarjev med ljudstvo. Pri takih prilikah se polasti celih krajev neke vrste mrzlica, ki se širi kakor španska bolezen jadrno od človeka do človeka. Ko se kralj ali cesar približuje deželi, zgubljajo nekateri kar pamet. Ne vedo, kaj bi počeli, kam bi se deli, govorijo s trepetajočim glasom, hodijo z razburjenimi koraki, roke se jim tresejo od strasne nemira. Dobiš vtis, kakor da se ne bliža med ljudstvo človek iz mesa in krvi, temveč nadnaravna prikazen, ki jo obdajajo tajne moči in sile.

Tej kraljevi ali cesarski bolezni je podvržena predvsem gospoda, v prvi vrsti tisti, ki se zdijo ljudstvu najbolj imenitni in ponosni. Odkod ta čuden pojav? Kako naj si ga raztolmačimo? Kar brez vzroka se ne godi in vrši nobena stvar na svetu. Tudi gospodje, ki se ob kraljevem prihodu hočejo zmešati, ne delajo tega zastonj. Oni pričakujejo nekaj, se veselijo in bojijo nečesa, trepečejo za neko stvar, ki ima priti. In res, vsi civilni komisariji, vsi visoki uradniki, načelniki, ravnatelji in drugi imenitni gospodje pričakujejo od kraljevskih obiskov odlikovanja. Po noči in po dnevi jim plešejo pred očmi križci, kolajne, zeleni in modri trakovi, rumene zvezde in krone. Neskončno hrepenenje po naslovih in naslovčikih jih žene naprej kakor lokomotiva in v glavi jim šumijo vrtine. Da jim ne uteče naslovček, začnejo priganjati ljudstvo, se mu dobrikajo, mu grozijo, se sladko smehljajo, gledajo jezno, milo prosijo in strašno žugajo, da bi se trd kamen zjokal. Ko se pa pripelje kralj, kraljica, njegovi otroci in vse spremstvo končno v deželo, tedaj začne prava in pristna zmorelost. Svobodni možje se spremenijo, preden obrneš roko, v postrežke, v svojih frakih se zdijo kakor brezmejno vdani natakariji, človek bi jim stisnil v roko napitnico ali jih prosil, naj nesejo kovček na kolodvor. Če jih kralj nagovori, jim grejo mravljinici po udih in se jim zvija drob v telesu. Najraje bi se zjokali in prosili odpuščanja, da stoji na nogah. Če se kraljica nasmehe, bi se namah zvalili na tla in si začeli trgati obleko s telesa. Od miline bi ji izpulili vse lase iz glave.

Vse to smo videli in doživeli mi ob prihodu kralja in kraljice na Primorsko. Kar je uganjala merodajna gospoda s kraljevo družino, je bila orientalska orgija, ki se mora gabit vsakemu človeku zdrave pameti. Njihovo časopisje je naslikalo kralja za najsilnejšega junaka naše dobe, ni ga človeka na svetu, ki bi bil bolj inteligenčen, bolj energičen, bolj mil, dober, ljubezniv, napravili so ga za učenjaka, opevali njegov obraz, njegov smehljaj, slavili njegovo nadčloveško modrost, poveljevali vsako kretnjo njegove glave in mu kadili kakor maliku. Kraljica pa je bila svetnica, pred katero je treba klečati s svečo v roki. To je najlepša roža na svetu, takih oči niso še videli narodi, take matere ne pozna človeški rod. Dobrotnica bolnikov, tolažnica žalostnih, pribežališče sirot in revežev, skrinja vsega usmiljenja, posoda dobrote, opora zapuščenih in ponižanih, vir ljubezni, kraljica vdov je šla kakor nadzemska prikazen skozi naše kraje. Vi milijoni mater in deklet, ki ste le ljudje, skrijte se v prah, trkajte se na grešna prsa in molite. Večjeja pačenja in zasmehovanja resnice si človek ne more misliti. Ti lakaji, ki trapijo s svojimi neumnimi historijami ubogo ljudstvo, hočejo, ker so sami lakaji, da bi postal tudi narod lakaj s krtačo v rokah, da osnaži na povelje oblastnikom čevlje.

To je ista gospoda, ki si je skoro zložila hrbtenico pred Francem Jožefom in padala vznak pred Karlom in Cito. To so ljudje, ki bi si od navdušenja odrezali vrat tudi ob prihodu kakega indijanskega vojvode v Julijsko Benečijo. Borili bi se se-

veda kakor besni med seboj, kdo da prejme od vojvode v dar obroček za v nos. Šteli in zapisovali bi si vestno vse kihljaje vojvode in jih opevali na harfi, poveljevali bi zapestnice, ki jih nosi knez na nogah.

Ni večjih nasprotnikov politične zaved-

nosti in zrelega državlanskega mišljenja ljudstva kakor je hlapčevska gospoda s kadilnicami v rokah.

Ljudje, ki zavzemajo v javnem življenju važna, odločilna in odgovornosti polna mesta, so lahko veliki dobrotniki države in ljudstva, ali pa veliki škodljivci.

Seja vlade.

Sporazum z Italijo. — Amnestija. — Posojilo.

Belgrad, 3. junija. (Izv.) Sinoči do pol 9. ure zvečer se je vršila seja ministrskega sveta, ki se je pričela ob 4. uri popoldne. Na tej seji je bila končana debata o naši pogodbi z Italijo. Minister Trifković je sporočil, da mu je javil dr. Ninčić, da se pripelje danes popoldne v Belgrad. Pašić v glavnem soglašal s pogodbo. Nato je ministrski svet razpravljal o amnestiji. Dopoldne so bili ministri Trifković, Marković in Pribičević pri kralju v avdienci in

so se v tem vprašanju sporazumeli. Min. svet je definitivno izdelal tozadeven ukaz, katerega podrobnosti pa se drže v strogi tajnosti, kar je dalo povod raznim komentarjem. Dolgo se je potem razpravljalo o najetju posojila in so proučevali tudi ponudbo Antoineta. V parlamentarnih krogih se govori, da je ministrski svet sklenil, da se sprejme Blerova ponudba in da se bo danes podpisala tozadevna pogodba.

Kontrola nad finančnim gospodarstvom!

Belgrad, 3. junija. (Izv.) Že pred dnevi je nastal med vlado in finančnim odborom spor radi vprašanja kontrole nad državnimi dohodki. Finančni odbor je mnenja, da mora izvrševati to kontrolo finančni odbor ali pa poseben parlamentarni od-

bor, kajti sicer ni mogoče imeti točnega pregleda in podatkov o proračunu. Podatki, ki jih dobiva sedaj finančni odbor, so zelo pomanjkljivi in nezanesljivi, kar se je prav dobro videlo pri proučevanju sedanjega proračunskega predloga.

Trboveljska družba in rudarji.

Trboveljska premogokopna družba je slovenskemu delavstvu prava mačeha. V rokah dunajskih velekapitalistov - židov je naravno, da družba gleda v našem gelavstvu samo objekt izkoriščanja in izmožgavanja. Na vsa boljša mesta nastavlja Nemce in Žide in gre pri tem celo tako daleč, da za nameščence in paznike v jamah nastavlja raje pastirje in mesarje, ki o delu v jamah nimajo niti pojma, kakor da bi na ta mesta postavila naše domače in izkušene moči.

Družba dela ogromne dobičke. V njenih rudnikih je zaposlenih 9262 delavcev, ki producirajo dnevno 440 vagonov premoga, to je približno 4400 ton. Premog prodaja družba po 810 K tono. To je skoro za polovico dražje kakor državni premogokopi, kjer so kljub temu delavci dosti bolje plačani, n. pr. v Velenju in Zabukovci. Nasprotno pa družba pri drugih stvarih denar kar razmetava. Tako je izdala dosedaj 16 milijonov za razkošno opremljeno vilo, v kateri se bo dvakrat ali trikrat na leto šopiril in mastil kak dunajski židovski magnat. Za luksuz te gospode se ureja tudi poseben vrt. Dnine za obdelavo tega vrta znašajo za dva meseca 128.000 K. Na ta način pa se ureja vrt že dve leti.

Pri trboveljski premogokopni družbi dobi rudar povprečno 100 kron dnevno, vstevši družinske člane. Če pa pomislimo, da dela mesečno 24 ali 25, v najboljšem slučaju 26 dni, potem pride na rudarsko družino za vse potrebščine 78 do 80 kron

Protestni shod proti razpustu občinskega sveta.

V veliki dvorani hotela »Union« se je vršil sinoči ob množestvilni udeležbi ljubljanskih volivcev protestni shod proti nasilnemu razpustu ljubljanskega občinskega sveta. Shod je otvoril ob pol sedmih bivši občinski svetnik Franc Orehek v imenu koaliranih strank in predlagal za predsednika bivšega župana dr. Periča, katerega so prirejali zborovalci prisrčne, več minuti trajajoče ovacije, vsklikajoč: »Živel naš novi župan! Za podpredsednika shoda sta bila izvoljena bivša občinska svetovalca gg. Orehek in Ambrožič.

Prvi je govoril bivši občinski svetnik Rupnik od NSS. Ugotovil je uvodoma, da pokrajinski namestnik Ivan Hribar ni ščitil zakona in pravice, marveč je dal z aktom razpusta svojo politično moč na razpolago krivici in nasilju, pogoltniši sveto dano besedo slovenskemu ljudstvu. Govornik je podrobneje opisal »delo« liberalne stranke, ki je skozi 39 let neomajno gospodovala na ljubljanskem magistratu, »delo« delegacije JDS v pravkar razpuščenem občinskem svetu, ki je onemogočala ob vsaki priliki velikopotezno delo magistratne koalicije ter intrigrirala pri pokrajinski upravi ter centralni vladi zoper avtonomno zastopstvo ljubljanskega mesta.

Iz govornikovih stvarnih izjavanj je bilo več kot jasno razvidno, da ni imela vlada za razpust niti enega tehtnega vzroka, razen neosnovane želje mladoliberalne bankoratske klike, ki hoče na vsak način in za vsako ceno dobiti vajeti na magistratu v svoje roke, da bo neomejeno razpolagala z 25 milijoni iz »Mestne hranilnice ljubljanske« ter delala z njimi v škodo ljubljanskega občinstva verižniške bančne kupčije, morda še umazanejša, kot so pravkar razkrite mahinacije »Jadranske banke« v škodo »propagandnega« in »visokošolskega« fonda. Govornik je žel burno odobranje. Za njim je govoril bivši občinski svetovalec urednik tov. Franc Kremžar od SLS. Njegov govor, ki je bil mnogokrat prekinjen z dolgimi aplavzi, prinašamo na drugem mestu.

Kot tretji je govoril bivši poslanec Zvonimir Bernot v imenu SPJ. V svojem govoru je poudaril, da mora Ljubljana pri prihodnjih volitvah postaviti samo 2 fronti: Fronto delovnega ljudstva proti demokratiški listi, da se tako enkrat za vselej vrže ob fladiktatura brezpomembnih klik, ki ne uživajo nobenega zaupanja v ljudstvu.

Nato je dr. Perič po krajšem govoru zaključil enodušni, krasno uspeši shod. Iz razpoloženja zborovalcev je soditi, da bo žela JDS pri prihodnjih volitvah za seiani veter — vihar.

Politična kriza med primorskimi Slovenci

Kkaro znano, so se Slovenci v anektiranih italijanskih pokrajinah iz narodnih razlogov zedinili v eni sami politični organizaciji: političnem društvu »Edinost«. Umevno je, da se taka edinost spričo postretnega boja med delavnim ljudstvom in kapitalizmom — bodisi praktičnim, bodisi samo načelnim — skrajno težko obdržati. Res je bilo tudi v pol. društvu »Edinost« ob vsaki priliki mnogo mučnega trenja. To stanje je postalo o priliki kraljevega obiska naravnost nevdržljivo, kar je prišlo do izraza na izrednem obnem zboru, ki se je vršil v Trstu 2. t. m.

Tu so Goričani nastopili s predlogom, naj si vsaka pokrajina ustanovi svojo lastno politično organizacijo, skupnost pa naj se ohrani le o vbliki narodnega sveta, sestavljenega od odposlancev teh organizacij. Po dolgotrajni in mestoma burni razpravi se je sprejel nasvet predsednika dr. Wilfana, naj Goričani svoj predlog še enkrat predložijo širšemu krogu zaupnikov iz vseh delov Goriške, Kranjske in Koroske, in tu končno veljavno sklepajo o njem. Goričani naznanijo društvu svoj končni sklep do konca tek. mes. Istrani so se izrekli za dosedanjo enotno organizacijo. Z ozirom na ta položaj se je volitev novega odbora odgodila. Pred zaključkom zborovanja je dosedanji dolgoletni predsednik dr. Wilfan naznanil, da odloga predsedništvo. Društvene posle bo začasno vodil stari odbor.

Za svobodo ljudstva.

Na včerajšnjem protestnem zborovanju proti razpustu ljubljanskega občinskega sveta je urednik Kremžar v imenu SLS izjavil sledeče:

Živimo v državi, kjer vlada »neomejena demokracija«. (Smeh.) To je čista resnica, saj nam to vsak dan razlagajo in v »Jutru« popisujejo. Tu beremo, da imamo pri nas svobodo na debelo. Pri nas vlada Kantova demokracija po geslu, da so državljani dvojne vrste, eni morajo vladati, drugi pa ubogati! To je takozvana kapitalistična demokracija, ki vlada in je vladala pred vojsko po raznih evropskih državah, ta demokracija vlada še danes na Francoskem in na Mažarskem, in v pomnoženi izdaji tudi pri nas. To je demokracija tistega izvoljenega ljudstva, ki kleči pred zlatim teletom. Tisti, ki kaj reprezentira, ima pravico, da vlada; oni, ki nič nimajo, imajo samo dolžnost, da ubogajo.

Vlada pa se le prepogosto tako, da je namen vladanja — provizija in ne blagor tistih, ki morajo ubogati. Država je po naravnih zakonih zgrajena zato, da družje vse družine, najmanjše drobce družbe, in občine, temeljne avtonomne skupine v družbi, z namenom, da prinaša ljudstvu srečno, zadovoljno in pošteno življenje. V tem je obsežena svoboda delovnega ljudstva v svojih avtonomnih skupinah. Danes protestiramo zato, ker se nam je kršila tisočletna avtonomija ljubljanskega mesta, ki je pogazena in na kateri stoji zmagoslavje z barjakom v roki eksponent balkanskih manir. Boj za avtonomijo, ki ga bojujemo, protestni shod proti razpustu občinskega sveta, je boj za svobodo našega poštenega slovenskega naroda. Mi danes tukaj na tem zborovanju zbrani, smo le en majhen del tiste armade slovenskega delovnega ljudstva, ki se bori za svojo svobodo. V tem boju stoji vsak slovenski delavec, zadnji slovenski kmet, ker se nam hoče svobode. Ako je ne dobimo, nas bo konec. Pravijo, gospodje, ki vladajo, da je podlaga države armada. Ako je to res, zakaj te podlage boljše ne oblečejo. (Smeh.) Gospodje, ki to mislijo, delajo sami sebi krivico, ker to podlago zanemarjajo tako, da je ta »podlaga« že zunaj v svetu, ne samo pri nas, v spodtiku.

Prava podlaga države ne more biti armada, najmanj pa tako zanemarjena, marveč pošteno delo poštenega delovnega ljudstva, ki koplje, orje, seka, zida, misli, piše in se trudi. Druga podlaga, nič manj važna, pa je v vsaki državi poštena in pravična zakonodaja, zakoni, sklenjeni pa od ljudstva izvoljenih zastopnikov. Vlada je pa zato tu, da te zakone pošteno in pravično izvršuje in se sama po njih ravna. Toda mesto zakonov vladajo pri nas vladne odredbe. Te odredbe se pa pri nas meniale

kakor sraje. Taka odredba, ki ima nalogo, da ugotovi samo slučajnim osebnim interesom gotovih ljudi, je razpust ljubljanskega občinskega sveta, ki se je izvršil brez vsake podlage v zakonu samo, da dosežejo gotovi ljudje svoje namene. Kakšni pa so ti nameni?

Prvi vzrok je pač ta, da je večina razpuščenega občinskega sveta sploh eksistirala. Toda zadnji povod za razpust je bil odgovor župana Periča v javnosti na izjavo dr. Žerjave, ker se je z njim pregrešil nad eno »ekscelencio«. Drug povod je, da se bližajo razne volitve. Treba je sestaviti volivne imenike tako, da bodo v njih vsi ljubljanski prebivalci in še nekaj povrh, da bodo dobili demokrati večino. Saj pravijo sami, da imajo pripravljenih 800 Wranglovcev. (Burni protesti.) Globokejši vzrok za razpust pa je bil denar »Mestne hranilnice«. O tem pa je že govoril moj predgovornik.

To je edino moglo biti vzrok razpusta.

Ali je morda bil občinski svet razpuščen zato, ker smo poskrbeli, da mestni reveži v ubožnicah ne dobivajo na smrtni postelji samo kislega zelja in fižola, temveč juho in meso? Mnogo ljudi, ki so igrali v ljubljanski družbi veliko vlogo, išče na stara leta zaščite v mestnih ubožnicah, in zato naj oni, ki nam očitajo, da razsipavamo denar, vedo, da tudi njih same lahko zadene nemila usoda. Saj mestna ubožnica čaka ne le zapuščene žene kakega liberalnega velmoža (viharni medklici), temveč morda tudi koga teh velmož samega. Kajti nobena slava na svetu ni bolj minljiva ko slava zlata. (Viharno odobravanje.) Ali je bil vzrok razpusta morebiti sklep o zgradbi električne centrale na Savi, zgradbi cestne železnice, razširjenju vodovoda? Ali je vzrok razpusta predlog o zgradbi ljudske kuhinje za 2000 ljudi? Ta sklep so preperečili demokrati in zato ni mogel biti vzrok. Mogoče je bil vzrok ta, da smo hoteli najeti v Ameriki dolarsko posojilo. Ali ga smejo morebiti samo ministri najemati? Ljubljana bi ga danes lahko že imela brez provizije, ko bi nam bilo dovoljeno, država pa ga še sedaj nima. (Viharno odobravanje.) Ali smo morebiti zato razpuščeni, ker smo napravili uradniško pragmatiko, zboljšali delavcem in uradnikom plače? Ali nam belgrajska vlada to zameri? Zakaj pa vlada ne skrbi za svoje uslužbenke? Od stotin milijonov, ki jih plačujemo mi vsi, smemo zahtevati vsaj to, da bodo naši drž. nameščenci, uradniki in delavci, od vlade vsaj pošteno plačani! Radi dobrega zgleda, ki smo ga vladi dali, nismo mogli biti razpuščeni.

Razpuščeni smo bili zato, ker sploh eksistiramo, ker smo zastopniki delovnega ljudstva, ker to ne prija demokratskim bankirjem. Ti stoje na načelu, da so oni državljani prve vrste, ki naj vladajo; mi pa naj le ubogamo.

Pričakovati moramo, da bodo hoteli preperečiti tudi s silo dosego pravic našemu delavnemu ljudstvu. Ena sila je razpust sam. Koliko nasilnih sredstev bodo še porabili, kdo to ve, ko ne poznamo še vseh balkanskih manir. (Odobravanje.) Gotovo je, da se zanašajo na svojih 800 Wranglovcev na eni strani ter na drugi strani na četo tistih, ki so se udinjali mogotcem, da s torjem udue pokret ljudstva za svobodo. Toda vse bo zastoj! Tukaj smo zbrani v imenu svobode delovnega ljudstva, mi smo le majhen del tiste velike armade, ki stoji pripravljena v vsej Slo-

veniji na boj za svobodo, ko pride čas zato. Ko pride čas, bodo na eni strani zbrani vsi ljudje, ki žele živeti v svobodi, na drugi strani pa bodo ostali hlapci. Armada svobode bo zmagala, hlapci pa bodo poraženi! (Viharno odobravanje.)

Javni nameščenci na Češkem in pri nas.

Večkrat se debatira po listih, kako je v tej ali oni državi preskrbljeno za državne nameščence, ki spadajo danes brezdomno med najslabše plačane duševne delavce.

Da se o tej stvari sam prepričam, sem

Vrsta blaga	Na Češkem kupi od posameznih vrst			V Jugoslaviji		
	Cena K č. sl.	uradnik VIII. čin. 2 otroka z mesečno plačo 2760 K. č.	poduradnik 4 otroci z mesečno plačo 1600 K. č.	Cena K j. sl.	uradnik VIII. čin. 2 otroka z mesečno plačo 6200 K jsl.	poduradnik 4 otroci z mesečno plačo 4000 K jsl.
1 kg govedine	14	197 kg	114 kg	70	90 kg	60 kg
1 " teletine	18	153 "	88 "	60	100 "	66 "
1 " praš. mesa	22	125 "	73 "	90	70 "	44 "
1 " prekajenega mesa	32	86 "	50 "	120	50 "	33 "
1 " moke	5	550 "	320 "	25	250 "	160 "
1 " cukra	7-60	360 "	210 "	64	100 "	62 "
1 " masla	35	78 "	45 "	150	40 "	26 "
1 l mleka	3	920 l	530 l	12	500 l	330 l
1 " piva	3-20	850 "	500 "	20	300 "	200 "
1 " vina	od 24—	115 "	66 "	36	1 172 "	1 110 "
100 kom. trabuk	200	1380 kom.	800 kom.	900	700 kom.	400 kom.
100 " kratkih	50	5500 "	3200 "	300	2000 "	1300 "
100 " Egiptovskih	40	6900 "	4000 "	130	4700 "	3000 "
1 lepa obleka	600	4 obleke	2 1/2 obleke	6000	1 obleka	1 obleka
1 par čevljev	120	23 parov	13 parov	900	7 parov	5 parov

Iz prednjih podatkov, ki so popolnoma objektivni in resnični, vidimo, kako skrbje na Češkoslovaškem za državne nameščence. Zavedajo se pač, da je državni nameščenec v bistvu uvaževanja vreden faktor, katerega delo upliva na red in pospešuje splošno blagostanje v državi. Zavedajo se, da je treba uradnika pošteno plačati, če se zahteva od njega, da naj dela z veseljem in brez korupcije.

Iz razpredelnice vidimo, da so cene

naprosil svojega prijatelja, državnega uradnika na Češkoslovaškem, naj mi odkrito in obširno poroča o zaslužku tamošnjih državnih nameščencev in o cenah vseh življenjskih potrebščin.

Iz podatkov, ki mi jih je podal moj prijatelj radevolje, sestavljam sem sledečo tabelo, v kateri primerjam kupno močnost zaslužka s cenami življenjskih potrebščin. Kot vzgled navajam prejemke oženjenega uradnika VIII. čin. razreda s dvema otrokoma in oženjenega poduradnika s 4 otroci. Iz spodnje razpredelnice pa je razvidno, koliko in kakega blaga si lahko privoščijo s svojo plačo češki državni nameščenci in koliko naš.

na Češkem tudi poljedelskih predmetov, ki se uvažajo iz Jugoslavije, dokaj nižje kot pri nas. Kdo v Jugoslaviji zahteva oderuške cene, kdo dela naravnost ogromne dobičke, kdo živi na troške gladojučega duševnega in ročnega delavca? Poiščite in uničite izvore draginje pri nas. Dokler ne morete ublažiti draginje, plačajte državne nastavljenke tako, da bo mogel živeti. Bodite vsaj tako humani proti njim, kakor so na Češkem.

Ultimat Bolgarim.

Belgrad, 2. jun. (Izv.) Povodom vpadanja bolgarskih četašev v Makedonijo je minister za notranje stvari dr. Marinković začel zbirati potrebne podatke za sestavo pritožbe na zvezo narodov. Bolgarim se namerava izročiti ultimat, v katerem zahteva naša vlada, naj bolgarski kabinet prepreči vpadanje bolgarskih četašev na jugoslovansko ozemlje. Ta ultimat se v par dneh izroči bolgarskemu poslaniku Todorovu. — Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da bo naša vlada zahtevala, naj se imenuje mešana komisija jugoslovanskih in bolgarskih delegatov, ki naj o tem razmišlja, kako naj se za vedno odpravi četaška nevarnost. Ta komisija naj deluje v raznih obmejnih krajih in naj na licu mesta ukrepa vse potrebno. Vojni minister je že pred enim mesecem vedel za vpade četašev in je zahteval od vlade, naj ob bolgarski meji ustvari pas, na katerem naj se proglasi izjemno stanje. Vlada pa je ta predlog odklonila, ker ni utemeljen v ustavi. — Tudi z Marinkovićevim ultimatom se vlada še ni bavila.

Antirajte za »Novi čas«

Politični dogodki.

+ Kaj pa to? Včerajšnje »Jutro« poroča, da je načelstvo JDS izreslo dr. Žerjavu popolno zaupnico. Mi smo ugotovili na podlagi najmerodajnejših virov, da pri zaupnici ni šlo tako gladko. »Narod« pa molči o seji načelstva in o famozni zaupnici kakor grob. Na eni strani kričanje, na drugi molk, tajinstven molk... Morda bodo gospodje od JDS postali pesniki?

+ Protič o sporu med Srbi in Hrvati. Kakor znano, se je te dni mudil v Zagrebu Stojan Protič. Ob tej priliki je imel intervju z urednikom »Slobodne Tribune«. Protič je uredniku izjavil, da je prišel v Zagreb v prvi vrsti zbirati material za proces v aferi Pribičević-Hercigonja. Dejal je, da ima na razpolago dragoceno gradivo. Sicer pa se je sestal z najvažnejšimi politiki hrvatskega bloka. Iz porazgovorov sodeč, bi se dal doseči sporazum med Srbi in Hrvati, kakor hitro preneha sedanja, za državo naravnost katastrofalna politika. Razdelitev države na oblasti je hrvatsko-srbski spor poostrela; zato se ne sme izvesti. Vse je seveda odvisno od končne odločitve radikalne stranke.

+ Proti jugofašizmu. Dne 28. maja

t. l. se je vršil v Vrliki na Hrvatskem zaupniški shod katoliških Hrvatov. Med drugim so zborovalci soglasno sklenili resolucijo, naperjeno proti fašistovski organizaciji »Orjuna«, povdarjajoč, da odklanjajo katoliški Hrvati odgovornost za vse posledice, ki bodo nastale, ako vlada o pravem času ne ukrene potrebnih korakov, da se zatire strankarski terorizem.

+ Slovenci v koroškem deželnem zboru. Koroški deželni zbor je v seji 2. t. m. rešil proračun za l. 1922. V razpravi je zastopnik slovenske gospodarske stranke župnik Poljanec izjavil, da bo glasoval proti proračunu. S tem hoče izraziti, da slovensko prebivalstvo deželni vladi ne zaupa, ker ni izpolnila obvez, sprejetih in zajamčenih v mirovni pogodbi. Posebno velja to za šolstvo. Tisti Slovenci, ki leta 1920 niso glasovali za Avstrijo, se nečejo upirati sedanjemu državnopravnemu stanju, zahtevajo pa, da se izpolnijo njihove narodne zahteve; brez tega ne more biti nobene sprave.

+ D'Annunzio v nemilosti pri fašistih. Italijanski fašisti so skrajno razočarani nad preje tako oboževanim D'Annunziam. Le-ta se je te dni sestal s Čičerinom, v kratkem se snide z don Sturzo ter se sploh družil s politiki ljudskih množic. To smatrajo fašisti za neodpustno zablodo in pravijo, da hočejo D'Annunzia respektirati samo še kot junaka v svetovni vojni.

+ Gibanje avstrijskih komunistov. Avstrijska komunistična stranka je sklenila, da vsi komunisti svoje mandate v delavskih svetih odlože in se komunistično delavstvo toliko časa ne bo udeležilo volitev v te svete, dokler se komunistom ne zjamči, da bodo mogli v njih neovirano izvrševati svoje dolžnosti kot zastopniki revolucionarnega proletariata.

+ Značializirana socialna demokracija. V parlamentarni debati o dr. Beneševem poročilu o genovski konferenci sta zastopnika socialne demokracije poslanca Hrušovský in dr. Meissner neomejeno odobraval dr. Beneševu politiko. Ostro sta pa polemizirala s komunističnim govornikom dr. Šmeralom, ki je zahteval naj se Češkoslovaška tesno oklene Rusiji in Nemčiji prijazne politike. Povdarjala sta, da morajo biti v zunanji politiki vsikdar merodajni le interesi lastne narodne države. — Kakšno delavsko internacionalo naj še stvorj taka socialna demokracija?

+ Politični štrajk v Rimu. Te dni so iz Tržiča pripeljali v Rim ostanke vojaka Enrika Totija, ki je v vojni pokazal posebno hrabrost. Med pogrebim sprevedom v Rimu je padlo več bomb, ki so nekaj oseb ubile, mnogo pa ranile. Policija je aretirala do 200 oseb, večina delavcev. Delavski voditelji so zahtevali, naj se delavci izpuste na svobodo, a oblast temu ni ugodila. Nato je »Odbor za obrambo proletariata« sklenil, da se v znak protesta vprizori generalni štrajk. Vsled štrajka so bile v prvi vrsti prizadete javne naprave: vodovod, razsvetljava itd. Fašisti so grozili s protiakcijo. Po prizadevanju vlade se je štrajk po dvanajsturnem trajanju dne 26. t. m. končal. Štrajk je bil vladnim krogom posebno neljub zato, ker se je vršil ravno 28. časa evharističnega kongresa.

+ Možnost vladne krize v Italiji radi fašizma. V Bologni in Emiliji sploh uganjajo fašisti vnebovpijoča nasilja. Požgali so vse delavske domove, hiše socialističnih poslancev in pokretašev, pretrgali brzojavne in telefonske zveze in je voja-

Tunel.

62

Roman. Spisal Bernhard Kellermann. — Poslovenil Peter Mlakar.

Ko je bil Harriman zapustil sobo, je Allan poklical na sodbo pet inženirjev, ki so bili zapustili svoja mesta ter se odpeljali z bežečim moštvo. Odpustil jih je na meslu.

Danes je vel prekleto oster veter in inženirji niso odvrnili niti besedice. Nato je zahteval Allan telefoničen razgovor z Robinsonom. Uradnik je pozval postaje ter jim ukazal, naj ustavijo Robinsonov vlak. Medtem je Allan proučeval načrt razdejanega rova. Bilo je tako tiho, da so slišali, kako škropi dež skozi razbite šipe.

Deset minut nato je stal Robinson pri aparatu. Allan se je dolgo pogovarjal z njim. Ničesar o Hobbyju. Ali on, Robinson, smatra za možno, da še žive ljudje v zadimljenem rovu? To da ni izključeno.

Allan je dal svoje ukaze. Čez par minut je zlezel vlak s tremi vagoni z inženirji in zdravniki po zaseki navzdol ter izginil v tunel.

Allan je sam vodil in vlak je divjal v tako besnem diru skozi bobneci, prazni tunel, da so se vznemirili Allanovi spremljevalci, ki so bili vajeni velikih brzín. Po kralki uri so srečali Robinsona. Njegov vlak je bil poln ljudi. In ljudje na vagonih, ki so zaprignili Allana maščevanje, so glasno godrnjali, ko so ga spoznali v temi pri svitlu svetiljk.

Allan se je peljal naprej. Na prihodnjem izogiba-lišču je zavil na Robinsonov tir, ker je bil golov, da ga najde prostega. In svoj besni tempo je zmanjšal šele, ko so bili sredi dima.

Celo tu na zadimljenih postajah so delali inženirji. Zaprl so železne zapahnice, mimo katerih se je dim valil kakor pogorje kepastih oblakov. Toda postaje so bile kljub temu tako polne dima, da je bilo daljše bivanje omogočeno le zato, ker so stroji venomer potiskali

nov zrak vanje ter je bilo dovolj aparatov s kisikom na razpolago. Kakor za Allana je bil tunel tudi za inženirje delo, za katero so zastavili svoje zdravje in življenje.

Na postaji pri 352. kilometru so zadel na Smitha, ki je tu z dvema strojnikoma ravnal stroje. Ponovil je, da mora globlje v tunel delovati žračna sesalka, in Allan je spel pomislil na Hobbyja. Če bi mu usoda ohranila vsaj prijatelja!

Takoj je prodiral globlje v rov. Toda vlak je mogel le počasi dalje, kajti pogosto mu je zaprlo pot kamenje. Dim je bil tako gost, da se je svetlobni žarometni složec odbijal kakor od zidu. Čez pol ure se je vlak ustavil ob veliki množini mrličev. Allan je izstopil ter šel z masko na obrazu v dim. V trenutku je njegova slepilnica izginila.

Bilo je popolnoma tiho okoli njega. Nobenega glasu, le ventil njegovega aparata s kisikom je rahlo šklopeetal. Allan je zaječal. Tu ga ni nihče slišal. Njegova prsa so bila ena sama divja rana. Ječel in škripaje z zobmi kakor ranjena žival je laval dalje in včasih mu je bilo, da se zgrudi pod neizmerno težo njegove neznosne bolečine.

Vsakih par korakov je zadel ob trupla. A če jih je obsvetil, so bili vedno brezdomno mrtvi ljudje, ki so s strašno spačenimi obrazi strmeli vanj. Hobbyja ni bilo med njimi.

Nenadoma je zaslišal hropenje ter dvignil svetiljko. Isti hip se je dotaknila neka roka njegove in hropeč glas je zašepetal: »Sauvé — Rešen!« Pred njim se je zgrudil človek. Bil je mlad dečko, ki je nosil samo hlače. Allan ga je dvignil v naročaj ter ga nesel nazaj k vlakom ter se spomnil, kako je nekoč tudi njega mož v enakem položaju nesel skozi temni rov. Zdravniki so nezvestnega fanta naglo spravili k zavesli. Ime mu je bilo Charles Renard, Kanadec, in pripovedoval je, da tam notri deluje velrovod, ki se mu ima zahvaliti za življenje. Ali je še opazil kakšno znamenje o življenju v rovu?

Rešenec je prikimal. »Da,« je dejal, »včasih je slišati smeh.«

»Smeh??« Spogledali so se prepadeni.

»Da, smeh. Prav razločno.«

Allan je telefonično zahteval vlake in izmenjavo.

V hipu je spel prodiral. Zvonec je bil. To je bilo moreče delo in dim jih je pogosto pognal nazaj. Proti poldnevu se jim je posrečilo, da so prodri blizu 380. kilometra in tu nenadoma zaslišali visok daljen smeh. Ta glas je bil v molčecem, dimečem se rovu najstrašnejše, kar so slišali. Otrpili so in nihče ni dihal. Nato so hileli naprej. Smeh je postajal vedno bolj razločen, zvenel je divje in blodno, kakor so ga slišali včasih pošlapači iz ponesrečenih podmornikov, v katerih se je dušila posadka.

Slednjič so dospeli na malo postajo ter vdrli vanjo. V megli so videli dva, tri, štiri ljudi, ki so se valjali na tleh, plesali z grozno spačenimi gibi ter se pri tem neprestano visoko blazno smejali. Zrak je žvižgal iz velrovoda v postajo, da so nesrečniki ostali pri življenju. V najbližji bližini so bili aparati s kisikom — nedolaknjeni.

Nesrečniki so v grozi zakričali ter se umaknili, ko so nenadoma zagledali luč in ljudi z maskami na obrazu. Zbežali so v kot, kjer je ležal mirno stegnjen mrtev mož. Molili in skomljali so od strahu. Bili so Italijani.

»Ali je kdo tu, ki govori italijansko?« je vprašal Allan. »Snemite si maske.«

Neki zdravnik je pristopil ter začel, dušec se v dimu, govoriti z blazniki.

»Kaj pravijo?«

Zdravnik je od prepaši komaj mogel govoriti.

»Če jih prav razumem, menijo, da so v peklu!« je dejal mukoma.

»Recite jim za božjo voljo, da smo prišli, da jih popeljemo v nebo,« je kliknil Allan.

(Dalje)

ško organizirali. Fašistovske tolpe cenijo na 10.000 mož in še vedno dohajajo nove. Posebno jim je čez glavo bolognijski prefekt, katerega hočejo na vsak način zamenjati s fašistom. V političnih krogih se govori, da je vlada v tem vprašanju needna. Eni ministri so zato, da se prefekt odstavi, drugi pa so proti. Predvsem zahtevajo popolarji, da vlada na vsak način stre fašistovski teror, ki bi vsaki svobodi v obraz. Ministrski predsednik de Facta se nagiblje k zadnji struji. Ni izključeno, da pride vsled teh različnih naziranj do vladne krize, ki bi utegnila imeti za Italijo nedogledne posledice: popolno meščansko vojsko.

SMS

Velika svoboda. Stojan Protič je izjavil uredniku »Slobodne Tribune«, da je predsednik demokratske stranke Ljuba Davidovič povodom svojega bivanja v Zagrebu nameraval stopiti v stik s hrvatskim blokom, da pa je ta korak opustil, ker mu je minister Svetozar Pribičević to namero preprečil s tem, da je Davidoviču stavil ultimati. Pribičevićevi ultimati pa niso za smeh in kratek čas. Nekdo je, ki bi to lahko dokazal, pa je — žalibog — nepisem in neustmen...

Dnevni dogodki.

— **Westfalski Slovenci** nujno rabijo šolskih knjig za svoje otroke. Pomislite: Čehi na Westfalskem imajo več ljudskih šol in dve gimnaziji; 28.000 westfalskih Slovencev nima niti ene ljudske šole. In vendar bi svoje otroke radi vzgojili v slovenskem duhu. Toda kje naj dobijo slovenskih knjig, predvsem abecednikov, prvih čitank? Pomagajmo jim! Prosimo vsa razna društva Slovenije, naj zbero ljudskošolskih knjig — čeprav starih, pri nas nerabnih — ter jih pošljejo v Ljubljano; v torek popoldne od 2. do 6. ure bomo v Unionovi dvorani take knjige sprejemali, da jih naši rojaki kar seboj odpeljejo. Vsaj nekaj takih knjig — upamo — jim bomo dali že zdaj. Potem pa jih še več pošljemo za njimi. Knjige bo v dvorani »Uniona« v torek, 6. t. m. od 2. do 6. ure sprejemal odbor SKSZ.

— **Nov nuncij v Belgradu.** Sv. stolica je imenovala namesto msgr. Cherubini-ja novega nuncija v Belgradu msgr. Pellegrinetti.

— **Slovensko planinsko društvo** naznaja, da se otvori koč na Veliki planini nad Kamnikom na Binkoštno nedeljo. Preskrbljena bo z dobro pijačo in z vsemi potrebnimi jestvinami. Oskrbnica bo gostom gotovo najbolje postregla. Ker se vzbuja flora se ta lahka tura priporoča vsem, ki si žele razvedrila v lepi planinski okolici in razsežnem razgledu.

— **Tržiške novice.** Izobraževalno društvo sv. Jožefa kot zadnjo igro v letošnji sezoni priredilo »Kovačevega študenta«. Nastopil je tudi ženski in mešani društveni pevski zbor. — Gospodinjski tečaj se je končal tekoči teden. Le malo deklet je vztrajalo do konca. — Obrtno-nadaljevalna šola je ob sklepu priredila razstavo risalnih in pismenih izdelkov učencev. Razstava, ki je pokazala veliko marljivost in nadarjenost učencev, je bila dobro obiskana. — Pri volitvah pridobinske komisije je obrtna zveza postavila v IV. razredu lastne kandidate. V tržiškem sodnem okraju je zmagala lista Obrtne zveze z veliko večino proti listi, postavljeni od gremija. V III. razredu ni volil nihče. — Fantje in dekleta iz Bistrice prirede na binkoštno nedeljo dve igri: Dva Pavla in Planšarica. Čisti dobiček je namenjen pokritju stroškov za podružnico Sv. Jurija. To je prvi nastop Bistričanov, ki so se sami izvežbali. — Opozarjamo bratska društva na 25 letnico društva sv. Jožefa, ki se bo slovesno praznovala prvo nedeljo v juliju in prosimo, da nas posetijo tedaj z zastavami. Orel praznuje 15 letnico obstoja in blagoslovi novo zastavo.

— **Kraljeva poroka in vpokojenci.** Vpokojenje južne in državne železnice kakor tudi tobačne tovarne so bili popolnoma prepričani, da se bode njihova njim z zakonom priznana draginjska doklada od prvega januarja izplačala še pred kraljevo poroko, da se bodo tega izvanrednega državnega in zgodovinskega dogodka, v zvezi z njihovemu bednemu položaju z veseljem spominjali. Pa kakor kažejo vse razmere, nimajo gotove oblasti nikakega čuta za gladijoče trpine. Da pa je naša nova država prevzela sedanje železnice in tobačne tovarne v tako dobrem stanju, se ima edino le zahvaliti vpokojencem, ker so ravno oni s svojo vztrajnostjo in zavednostjo k temu pripomogli. Da so ta podjetja zmožna ne le samo koristiti državi, ampak ji prinašati pri dobrem poslovanju tudi ogromne dobičke, smo popolnoma prepričani. Predobro poznamo razmere, da se tudi še v današnjem stanju stekajo iz teh podjetij ogromni dobički in bi se iz tega vira lahko dovolilo vpokojencem človeku primerno življenje. Upamo pa, da bode merodajno mesto odločilo, da se pred kraljevo poroko

tem revežem vsaj izplača predujem na njihove zastarele prejemke, kar se brez posebnega truda lahko takoj uredi.

— **Radikalno glasilo.** Jutri izide prva številka »Samouprave«, organ narodno-radikalne omladine. Tiska se v tiskarni Panonija v Gm. Radgoni. Urednik bo g. dr. Leopold Lenart, ki stopa s tem zopet v politično areno. G. dr. Leopold Lenart je bil zadnje mesece v Belgradu pri »press-büroju«.

— **Nezaslišano postopanje obmejnih straž.** Iz Maribora poročajo: Marija Keršler iz Zagreba se je mučila v Gradcu. Njen mož Franc je šel ponjo. V noči od 31. maja na 1. junija je zakonska dvojica prestopila jugoslovansko mejo. Zato in ker sta bila osumljena tihotapstva, ju je obmejna straža, obstoječa iz Vranglovcev in Srbov aretirala in odgnala. To je prav. Kar pa se je zgodilo od tu naprej je vse obsodbe vredno in kriči naravnost, da Vranglovci in Srbi ne spadajo na slovensko mejo. Franc Keršler je bolehal na lahki kili. Zato ni mogel hoditi tako hitro, kot ga je priganjala straža. Končno je tako oslabil, da je padel na tla. Stražniki so ga tepli in suvali s puškinimi kopiti v trebuh. Eden stražnikov je oddal strel, grozeč Keršlerju, kaj ga čaka. Nesrečnež je prosil, naj se ga vendar usmili, zverine pa so ga vlekle po tleh naprej in ga zjutraj privlekli do postaje Plač. Kapetan je takoj uvidel, da gre za Keršlerjevo življenje. Naročil je voz, sam pa hitel v Zgornjo Kungoto po zdravnika. Leta je med potjo pregledal Keršlerja in izjavil, da ni nič hudega in da lahko hodi. A Keršler je bljuval blato, zato ga je voznik peljal do Lajtersperga. Kapitan je tu naročil nosilnice in stražniki so morali nesti ubogega človeka v Maribor. Ves čas pa so ga zasramovali, psovali, tepli in mu grozili, izjavljajoč, da v bodoče ne bodo imeli toliko opravila s tihotapci, marveč jih bodo postrelili na mestu. Ob treh popoldne so prinesli Keršlerja pred okrajno glavarstvo v Mariboru in ga pustili zunaj. Njegovo ženo pa so dve uri zaslišavali. Zastonj so iskali ljudje zdravnika. In mož je umrl, obkoljen od zgražajočega se ljudstva, v nepopisnih bolečinah. Šele ob 10. mih zvečer je prišel mestni zdravnik in ugotovil — smrt. Srbi in Vranglovci ter okrajno glavarstvo tvorijo v tej nečloveški verigi en sam člen, ki zasluži eksemplarno kaznen in obsodbo.

— **Stavka kovinarjev v Lombardiji.** Gornjeitalijansko delavstvo stoji že delj časa v meznem gibanju. Včeraj so se vršila v Milanu pogajanja med zastopniki delavstva in podjetniki, ki so se pa vsled neuvidevnosti podjetnikov razbila. Gornjeitalijanska zveza kovinarjev je nato takoj proglasila stavko za celo Lombardijo.

Iz trboveljskih revirjev.

— **Knezoškof dr. Jeglič v naših revirjih.** V četrtek 1. junija je prevržen g. knezoškof ljubljanski obiskal Trbovlje, katera župnija tudi spada pod njegov patronat in si ogledal prenovljeno cerkev in župnišče. Zanimal se je pa tudi prav živo za tukajšnje delavske razmere in industrijske naprave. Zato se je podal čez Posetje na Dobrno in Dnevni kop, kjer je premog čisto na vrhu. Z dvigalom se je dal spustiti tudi v rov, da je na mestu lahko videl podzemeljsko življenje rudarjev. Med potjo nazaj si je ogledal tudi električno centralo. Gospoda knezoškofa je vse silno zanimalo, ker se ni bil nikoli v našem industrijskem obratu. Tehnične naprave je gospodu razlagal in tolmačil g. nadzornik Kolka, tako da je g. knezoškof lahko spoznal dobre in slabe strani moderne industrije. Dasi že 72leten je videti visoki gospod izredno krepak in živahen. Bog daj, da bi tudi mariborska škofija čimprej dobila tako delavnega in ljubeznivega nadpastirja!

— **Trbovlje.** Z nazidavanjem drugega nadstropja na trboveljski šoli se je že začelo. Premogokopna družba se je sicer vdala, da bo zidala novo šolsko poslopje na Vodah, a se ji nič ne mudi, zato se še vsaj celo prihodnje leto ne bodo zboljšale tukajšnje šolske razmere.

— **Trbovlje.** Na binkoštni ponedeljek priredila pevska zborja iz Zagorja in Trbovelj skupno koncert v Društvenem domu v Trbovljah. To je prvi javen nastop dveh mladih zborov, ki pod vodstvom vrlih pevovodij veliko obetata.

— **Kaj bo Trbovlje darovalo kralju za poroko?** To bi pač radi vedeli zato, ker se bo dar izročil v imenu Trbovelj ne pa v imenu posameznikov, ki so na daru zainteresirani. V občinskem sosvetu je predlagal zastopnik SLS, da se ta dan oddar občinski ubogi. Demokrate pa so bili za to, da se kralju izroči primeren dar. Ker se socialdemokrata nista odločila za noben predlog, ni nobeden obveljal. Pozneje je hodil okoli občinski sluga pobirat za kraljev dar s polo, na kateri so bila že napisana imena strank, ki so več ali manj odvisne od naklonjenosti oblasti, to so predvsem obrtniki. Ti so sicer dali, in — kakor je bil kateri več ali manj odkritosrčen — ali molčali ali pa kleli.

Mariborske novice.

— **Občinski svet** je v svoji zadnji seji sklenil, da se med mesne reveže razdeli na dan kraljeve poroke 25.000 K, namesto da bi se poslalo zastopstvo v Belgrad. — Zadnji torek vršeča se redna seja občinskega sveta, ki je trajala od 7 do pol 12 zvečer se je nadaljevala v petek 2. t. m.

— **Mestna hranilnica mariborska** mora že imeti zelo slabo vodstvo. Pregledna komisija, izvoljena od občinskega sveta, je v svojem poročilu izrekla naravnost nezaupnico upravnemu svetu. V poročilu pravi, da je sicer pregledala račune, da pa ne more jamčiti za njih pravilnost, osobito ker občina nima v zavodu nobenega zastopnika. Pripomni se, da tvorijo upravni odbor, kakor tudi ravnateljstvo sami demokraci.

— **Poselska zveza.** V nedeljo 4. t. m. priredi Poselska zveza v prid podporni blagajni ob 8 zvečer v dvorani Jugoslovanske strokovne zveze gledališko predstavo.

— **Moška Marijina kongregacija** je v četrtek 1. t. m. zopet pričela z rednimi tedenskimi shodi. Znaprej se vrši vsak četrtek ob 8 zvečer v cerkvi sv. Alojzija na Glavnem trgu kratek govor z nato sledečimi litanijami M. B. Po potrebi se vrše po cerkveni pobožnosti sestanki v prostorih J. S. Z. Kongreganisti ter krščansko misleči možje in mladeniči se prijazno vabijo k obilni udeležbi.

— **Ruše.** Skupina J. S. Z. se je na občnem zboru dne 14. maja preustrojila v skupino Stokovne zveze tov. delavstva. Izvolil se je sledeči nov odbor: predsednik J. Knific, podpredsednik J. Namestnik, tajnik A. Kezole, namestnik J. Jesernik, blagajnik F. Hrobat, namestnik A. Pajnik, odborniki: I. Vute, L. Kante, J. Repolusk; pregledovalca računov: A. Bečela in V. Robnik. Izvolili so se nadalje zaupniki: za tovarno dušika: tov. J. Berčič; za tovarno Pogačnik: I. Crkovnik; za tovarno vžigalic: tov. Marija Flakus; za tovarno Babler: tov. Karlatec in Koprivnik; za tovarno V. Glasar: tov. M. Vrhovnik. Zeleti je, da se novi odbor, kakor tudi zaupniki zavedajo važne naloge, katero so prevzeli in da prično z vno delovati v smislu programa kršč. delavske organizacije. Pripomni se, da imamo v Rušah tudi prodajalno I. del. konsumnega društva, ki dobro uspeva in uživa dober ugled daleč na okoli.

Ljubljanski dogodki.

— **Ij Odhod westfalskih Slovencev.** V torek, dne 6. t. m. popoldne ob 5. uri 57 minut se vrnejo iz Rajhenburga v Ljubljano. S kolodvora pojdejo najprej še v frančiškansko cerkev, da zaključijo svojo romarsko pobožnost, nato pa pojdejo v Unionovo dvorano, kjer pripravi SKSZ tem svojim dragim mukotrpnim rojakom majhno okrepčilo za daljno pot na Westfalsko. SKSZ se bo potrudila, da westfalski Slovenci poneso s seboj vtis, da imajo Slovenci v plavžih in rudnikih na Westfalskem isto domovino kakor Slovenci pod Triglavom in okrog Karavank. Spodobilo se, da se od teh bratov in sester prisrčno poslovimo, ko smo videli, da nam niso izginili v nemškem morju, ampak ostali zvesti svoji materi. Poslovitev bo seveda kratka, ker vlak bo ob 9. uri zvečer že odšel.

— **Ij V »Ljudskem domu«** bodo v nedeljo zvečer povodom »Družabnega večera« predstavljali igralci »Ljudskega odra« 4 dejanska igra »Pod Marijinim varstvom«. Med odmori godba in petje. Vstopnina 1 dinar za osebo. Vstopnice se dobe v Prodajalni K. T. D. in v Konsumnem društvu na Kongresnem trgu ter v nedeljo popoldne v Ljudskem domu. Somišljeniki, polnoštevilni!

— **Ij Osrednja pisarna za udeležence** Mariborskega shoda na binkoštni ponedeljek v »Unionu« bo od danes popoldne dalje poslovala v dvorani Ljudskega doma skozi celi dan. Ondi se dobe nakazila za prenočišča in vsa druga tozadevna posajnila.

— **Ij Cestna železnica** bo vozila. Kakor izvemo iz sporočila merodajne organizacije, odpade za danes opoldne napovedana stavka uslužbencev cestne železnice, ker se je obratno vodstvo z inž. Tomanom končno vendarle deloma uklonilo upravičenim zahtevam uslužbenstva. Vodstvo je uslužbencem že izplačalo po 300 K za april in obljubilo povišanje plač v smislu sklepa bivšega občinskega sveta od 9. maja. Uslužbenci bodo vsled tega z ozirom na obširno zaenkrat odložili stavko. Končna odločitev pa pade, ko se bo videlo, ali bo vodstvo prihodni teden zvišalo plače. Ako bi imeli odločujoči gospodje le senco utvrdnosti, bi lahko prihranili mnogo nepotrebnih sitnosti sebi in bednemu uslužbenstvu.

— **Ij Ljubljanski trg.** Tržni promet je živahen, blaga ne primanjkuje. Kvaliteta mesa se je dvignila. Goveje meso I. vrste 68 do 70 K, druge vrste 44 do 52 K kilogram, teletina 60 K, svinjsko meso I. vrste

86 do 90 K, druge vrste 80 do 86 K, trebušna slanina 100 K, riba in sal 116 do 124 K, mast 120 K, šunka 100 do 120 K kilogram, prekajeno meso prve vrste 90 K, druge vrste 80 K, koštrun 36 K, jagnje 56 K, kozličevina 60 K. — Mesni izdelki: kilogram krakovskih klobas 112 K, debrecinskih 112 K, hrenovke, safalade in posebne klobase 100 K, polprekajene kranjske 130 K, suhe 180 K. Perutnina: majhen piščanec 50 K, kokoš 80 do 110 K, petelin 80 do 90 K, raca 120 do 180 K, domači zajci 20 do 35 K. — Mleko 10 do 11 K liter, surovo maslo 160 K, čajno maslo 200 K; jajce 3.50 do 4 K komad. — Glede sadja se je letos zopet pričel uvoz iz Italije, kar silno neugodno vpliva na cene. Trgovina s sadjem naj se orientira na domače producente in rajše zakasni sezono različnega blaga za en ali dva tedna; Jugoslavija krije lahko sama vse potrebe z malimi izjemami. Uvožene češnje se plačujejo v nadrobni prodaji 86 do 40 K kilogram. — Špecerija: kava Portoriko 208 K, Santos 116 K, Rio 102 K, kristalni sladkor 62 K, v kockah 64 K, riž I. vrste 38 K, II. vrste 26 K, namizno olje 96 K liter, jedilno 84 K, cel poper 88 K, zmlet 96 K, paprika tretje vrste 85 K, sladka paprika 160 K, testenine prve vrste 44 K, druge vrste 40 K. — Moka št. 0 25 K, kaša 20 K, ješprenj 24 K, otrobi 12 K, koruzna moka 17 K, koruzni zdrob 19 K, pšenični zdrob 28 K, ajdova moka prve vrste 34 K, druge vrste 26 K, oves 13.50 K, koruza 12 K, fižol ribičan 14.50 K, prepelčar 17.50 K, leča 44 K. — Cene zelenjavi niso primerne, ker manjka trgu izdatne konkurence. Trg za divjačino in ribe je neznaten, ker ni organizirane dobava blaga.

— **Ij Zgubljeno.** Uboga tobačna delavka je izgubila včeraj na poti od Karlovske ceste do sv. Jakoba srednjo vsoto denarja in neke listine, ki se je vse nahajalo v trdih platnicah z napisom: Marija Kavčič, Florjanska ulica 23. Pošten najditelj naj blagovoli denar in listine prinesiti v naše uredništvo proti nagradi.

— **Ij Zgubila se je vsota denarja 2800 K** od pošte Moste čez Kovačevo dvorišče do Pajmanove prodajalne dne 2. junija. Pošten najditelj se prosi, naj vsoto vrne, ker je isto zgubila vdova s 6 otroci.

— **Ij Unionska dvorana,** ki je bila nujno potrebna popravila, je sedaj popolnoma re-novirana, ter je zopet na razpolago. Za restavriranje dvorane se je izdalo velikansko vsoto, toda kljub temu ostanejo vsi dosedanji pogoji najemnine nepovišani, da se s tem omogoči prirejanje koncertov v dvorani, ki je bila nalašč za to zgrajena. Upati je, da se bodo vsi pevski in glasbeni zbori posluževali te ugodne prilike ter nudili občinstvu več koncertov. Unionska dvorana slovi kot ena največjih in najlepših dvoran v Jugoslaviji ter se v njej prirejajo največji koncerti in druge slavnostne prireditve.

Gospodarstvo.

— **II. Ljubljanski veliki semenj** je izdal pravkar prvo številko svojega »Vestnika«, ki se te dni razpošilja vsem sejm-skemu uradu znanim naslovom. Ako bi kdo slučajno »Vestnika« ne prejel, naj to izvoli potom dopisnice javiti sejmškemu uradu, ki mu bo takoj dragevolje poslal »Vestnik«, ki vsebuje poleg raznih informacij tudi aktualne članke in je okrašen z lepimi slikami. — Ker je začelo prostora na starem sejmšišču že primanjkovati, opozarjamo vse one, ki so poslali neobvezne prijave, in vse one, ki se nameravajo še prijaviti, naj čimprej vpošljejo prijavnice, ker se bo v doglednem času začelo z razdeljevanjem prostora. Domneva sejmške uprave, da bo letos lanske sejmšišče premajhno, se je potrdila. Zato je uprava pravočasno poskrbela za razširjenje in so se na novem delu sejmšišča planacijska in kanalizacijska dela že pričela. Celo sejmšišče bo letos obsegalo preko 50.000 m². Predpriprave so že v najlepšem teku in bo uprava zastavila vse sile, da bo vselej sigurno v določenem roku odprt. Pri tem pa naj upravo podpirajo vsi zainteresirani krogi na ta način, da se čimprej prijavijo. Kdor še nima prijavnice, naj jo takoj, kakor tudi vse informacije, zahteva od Urada Ljubljanskega velesejma, Ljubljana, Gosposvetska cesta, telefon interurb. 140.

Iz organizacij.

— **Seja načelstva Jugoslovanske strokovne zveze** se vrši danes ob 3. uri popoldne v društvenih prostorih štev. 2-1. Udeležba dolžnost. — Predsednik.

— **Beden položaj bolniških strežnikov.** Strokovna zveza javnih in zasebnih uslužbencev v Ljubljani, Stari trg, sekcija bolniških uslužbencev je poslala ministrstvu narodnega zdravja v Belgrad sledečo vlogo: Strežniki državne blaznice na Studencu pri Ljubljani in državne blaznice, hi-ralnice v Ljubljani ter na opazovalnem oddelku splošne bolnice smo ugotovili na

svojem shodu dne 1. junija 1922, da so vse naše prošnje za povišanje naših sramotno nizkih plač ostale brezuspešne, ter smo z ozirom na naš težki eksistenčni položaj sklenili sledeče: 1. Z ozirom na to, da služijo strežniki v državni blaznici na Studencu mesečno poleg stanovanja in hrane, ki pa je razmeroma jako slaba, mesečno 450 K in v Ljubljani v podobnih zavodih pod istimi pogoji samo 312 K, prosimo, toda zadnjič prosimo, da se naše plače takoj temeljito zvišajo tako, da prejmejo: a) oni, ki so že tri leta v službi, mesečno 450 Din, b) oni, ki so že dve leti v službi, mesečno 350 Din, c) oni do 1 leta službe, mesečno 300 Din. — 2. Ta povišek velja do nadaljnjega, dokler ministrstvo narodnega zdravja ne sprejme in ne odobri naših predlogov za končno ureditev položaja zdravniškega strežništva, katere predložimo v najbližji bodočnosti zdravstvenemu odseku v Ljubljani. — 3. Primanjkljaj na dosedanje plače naj se nam do zgoraj označene višine takoj izplača za mesece marec, april in maj t. l. — 4. Ako se nam do 10. junija t. l. ne prizna gornje povišanje in ne izplača primanjkljaj za mesece marec, april in maj, smo primorani po soglasnem sklepu z 11. junijem t. l. izvajati konsekvence. Do tega sklepa nas je prisilil obupni položaj, v katerem se nahajamo; saj se že zgraža nad našim položajem vsa javnost. — 5. Prosimo, da se takoj oni 4 strežniki, ki so je pred enim letom v zgoraj omenjenem

zavodu napravili strežniški izpit s prav dobrim uspehom, uvrste v kategorijo državnih slug, kar jim je bilo že neštetokrat obljubljeno. — 6. Na merodajna mesta in faktorje stavimo sledeča vprašanja: Zakaj se strežniki v blaznicah, ki morajo imeti kup umobolnih vedno pred očmi in poleg tega še opravljati težka dela in so v vedni nevarnosti za svoje zdravje in življenje, ne upoštevajo vsaj tako, kot drugi državni uslužbenci? Zakaj se nam ne da možnost eksistence in vsaj toliko plače, da si svojemu stanu primerno moremo nabaviti najnujnejšo obleko? Ali je znano merodajnim faktorjem, da nam preti na starost in onemoglost beraška palica, kljub temu, da smo dolga leta služili državi in bližnjemu? Zakaj je pomožni kurjač, ki je šele službo nastopil, bolje plačan kot strežnik, kateri je že mnogo let v zavodu? Zakaj je nočni vratar definitivno nastavljen, strežnik s skušnjo pa ne? Zakaj je pisarniški sluga pri svojem 8 urnem delu trikrat bolje plačan kot bolniški strežnik umobolnih, ki je v vedni nevarnosti zaposlen 12 do 13 ur na dan? Ali se še dobi danes v državi kdo, ki dela dnevno 12 do 13 ur za 14 K Vprašamo, ali bo to v korist upravi, zavodu in bolnikom, ko bo pri sedanjem položaju treba kmalu nastaviti enega uradnika, ki bo samo sprejemal in izplačeval strežništvo? Ali se zaveda p. n. naslov, da morajo to službo prav vršiti le oni z večletno prakso? Zakaj se pravočasno ti ne upoštevajo, da

bodo primorani, ako se prošnja takoj ne ugotovi, zavod zapustiti. Upamo, da naš klic in naša zadnja prošnja ne bo zastoj, da dobimo vsaj to; dosedanjih plač se mi sramujemo in čudno ni, da tudi naša javnost. Pričakujemo odgovora do 10. junija 1922.

Jugoslov. strok. zveza in čevlarsko delavstvo v Trzinu. Neki dopisnik se zaletava v »Napreju« od 3. t. m. v Jugoslovansko strokovno zvezo, ker je ta vložila na inšpekcijo dela vlogo, zahtevajoč, da se razpišejo pogajanja za čevlarsko delavstvo v Trzinu, pogajanj pa se ni udeležila. Nadalje dopisnik joka, zakaj ni JSZ obvestila Osrednjega društva usnarjev in sorodnih strok, da je vložila spomenico. Čudno se nam zdi, kako so se mogli sodrugji vkljub svoji prosluli »strokovni obrabi« tako daleč zmotiti. No, saj vemo: Njihova trdnjava je omajana, zato jim ne bomo zamerili vseh grehov iz človečanskih ozirov. Povemo samo, da se glasi ena točka sporazumno sestavljene spomenice tako-le: »Ako podjetje ne odgovori v teku osmih dni, se vloži spomenica na pokrajinsko upravo s prošnjo, da ona razpiše

pogajanja.« Če spomenice po preteku rok prizadeti niso vložili, je to njihova krivda. Da bi pa sodrugji zakrili svoje nezanimanje za tržiško delavstvo, se skrivajo za hrbet JSZ. Mi samo zagotovimo: JSZ o pogajanjih ni bila obveščena, marveč je izvedela za ista šele tedaj, ko je bil dopis za »Napreju« bržčas že spisan. Nerazumljivo se nam zdi, zakaj nas inšpekcija dela ni takoj obvestila, kako to, da smo bili obveščeni šele včeraj dopoldne, popoldne pa je »Napreju« že prinesel predmetni dopis. Ne bomo se zagovarjali, ker naši člani niso tako nerazsodni, temveč znajo tudi sami misliti. Delavstvo si bo samo napravilo sodbo o Osrednjem društvu usnarjev in sor. strok, ki se tako zelo zanima za delavstvo, da še spomenice ni hotelo vložiti, akopprav je bilo tudi v njihovi spomenici zgoraj citirani odstavek. Istotako bo delavstvo sedaj poučeno o sijajnem poslovanju Inšpekcije dela.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«,
Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar,
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Gazela milo

je najboljši domači izdelek. — Dobiva se v vsaki trgovini.

KONZUMENT

čemu tarnaš nad draginjo

Ali pa si član našega I. delavskega konzumn. društva in kupuješ tudi vse v prodajalnah te zadruga?

Popolna organizacija konzumentov je edino zmožna, da ščasoma zajezi tok naraščajoče draginje. Kadar bo konzument ne le trgovec za sé, ampak tudi lastni proizvajalec, takrat ne bo več draginje, kajti vse bo dobival po lastnih cenah. Člani, ali ste že doplačali od 30 kron na 100 kron zvišani delež. Ali veste, da zadruga sprejema od člana hranilne vloge in jih obrestuje po 5 %. Ali Vam je znano, da dobe člani od vsega nakupljenega, takoj plačanega in v nakupno knjižico zabeleženega blaga 3% popust? Vse dobre gospodinje so članice

I. delavskega konzumn. društva v Ljubljani

ki ima 37 prodajalen širom Slovenije.

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani.

POZIV na subskripcijo IV. emisije delnic

Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani.

II. redni občni zbor Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani je sklenil, povišati delniško glavnico

od K 24.000.000— do K 48.000.000—

z izdajo 60.000 novih delnic po K 400— nom. vrednosti

pod sledečimi pogoji:

- 1.) Dosedanji delničarji imajo pravico, da prevzamejo za vsako staro delnico eno novo po ceni K 520— za komad.
- 2.) Neoptirane delnice dodeli upravni svet novim delničarjem po kurzu K 580— za komad.
- 3.) Subskripcija se začne 22. maja 1922 in se konča 14. junija 1922. Nove delnice so deležne dobička za drugo polletje leta 1922.

- 4.) Opcija oziroma subskripcija se izvrši:

pri blagajni Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani,

"	"	"	"	"	"	podružnica	Djakovo,
"	"	"	"	"	"	"	Maribor,
"	"	"	"	"	"	"	Sarajevo,
"	"	"	"	"	"	"	Split,
"	"	"	"	"	"	"	Sombor,
"	"	"	"	"	"	"	Šibenik,
"	"	"	"	"	"	"	ekspozitura Bled.
"	"	"	"	"	"	"	Sveopće zanatlijske banke d. d. v Zagrebu,
"	"	"	"	"	"	"	podružnica Karlovac,
"	"	"	"	"	"	"	Gospodarske banke d. d. v Novem Sadu.

- 5.) Protivrednost podpisanih delnic se vplača takoj pri subskripciji.

Ljubljana, dne 18. maja 1922.

Upravni svet.